

Om implementering av Uppsök Ung Malmö

Projektet Uppsök Ung Malmö, som delfinansieras av Europeiska Socialfonden, arbetar med olika former av direkt och indirekt uppsök riktat till gruppen unga som varken arbetar eller studerar (UVAS). Efter en kortare kartläggningsperiod vid inskrivning i projektet slussas ungdomar vidare till Ung Malmö. Projektet ska även skapa samverkan med andra aktörer som kommer i kontakt med målgruppen samt arbeta aktivt med kommunikation mot målgruppen, anhöriga till målgruppen och samverkansparter.

I syfte att skapa underlag inför beslut om fortsatt arbete med projektets modell har en **workshop genomförts med projektledning och projektmedarbetare**. Workshopen syftade till att i dialog med projektets personal identifiera bärande element i genomförandet i förhållande till uppnådda resultat. Diskussionen avsåg även vad som anses vara avgörande att beakta i förhållande till fortsatt arbete utan den nu aktuella projektfinansieringen.

Om uppsök

I Sverige bedrivs uppsökande arbete riktat till unga av flera olika aktörer. Socialtjänsten bedriver en del av sitt arbete med ungdomar på andra ställen än i de egna lokalerna. Arbetet äger då rum på platser där ungdomar befinner sig, dit de söker sig för att det pågår olika aktiviteter som riktar sig mot dem och som de själva väljer att delta i. Målgruppen kan vara hela ungdomsgruppen, särskilda riskgrupper eller ungdomar där det finns särskild anledning till oro. Detta arbete är reglerat i Socialtjänstlagen, där det bland annat föreskrivs en uppsökande verksamhet som ska upplysa om socialtjänsten och erbjuda grupper och enskilda hjälp. Socialtjänsten även ska arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och droger (Socialstyrelsen 2022).

När det gäller skolans arbete togs bestämmelser om uppsökande verksamhet för kommunerna bort ur skollagen i samband med införandet av de individuella programmen på gymnasiet i början av 1990-talet. 2005 återinfördes sedan en särskild bestämmelse i skollagen om ett kommunalt ansvar att hålla sig informerad om ungas sysselsättning i syfte att kunna erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder. 2015 skärptes detta informationsansvar (KIA) till ett aktivitetsansvar (KAA) och kommunerna fick även ett uppdrag att arbeta aktivt med målgruppen. Som del av detta ingår ett uppsökande arbete mot unga 15–19 år som varken arbetar eller studerar.

Dessa två lagtexter pekar på att det kan krävas ett aktivt uppsökande och motiverande arbete för unga som saknar stöd från samhället. Det sägs dock inget om hur arbetet ska organiseras och några ramar för hur det ska bedrivas finns inte. Ett uppsökande arbete kan ta sig olika former och under de senaste åren har flera initiativ tagits för att öka tillgängligheten till insatser och stärka det uppsökande arbetet. Ett uppsökande inslag finns även i den nya socialtjänstlagen med fokus på bland annat förebyggande arbete och ökad tillgänglighet. Forskning om uppsökande arbete beskriver sammantaget att uppsökande arbete skapar förutsättningar för ett annat bemötande av de unga som ofta inte är möjligt att ge inom de offentliga insatsernas ramar. Genom

att uppsökarna agerar som representanter för vuxenvärlden kan de sedan länka samman ungdomarna med det omgivande samhället. Uppsökande verksamheter kännetecknas generellt av en vilja att vara tillgängliga på ungdomarnas villkor och en tro på ungdomarnas förmåga att utvecklas och bidra till sitt eget och andras liv.

Uppsökande arbete i Uppsök Ung Malmö

I den workshop som genomfördes med projektledning och personal inom Uppsök Ung Malmö beskrivs att verksamheten riktar sig till gruppen UVAS med okänd aktivitet¹, med fokus på unga 18–29 år. Är ungdomarna under 18 år faller de under uppdraget för kommunens aktivitetsansvar (KAA). Den typiska ungdomen som nås genom det uppsökande arbetet i Uppsök Ung Malmö beskrivs som en man² mellan 18–23 år med en strulig uppväxt, utan fullföljd gymnasieutbildning och med mycket begränsad arbetslivserfarenhet. Många av ungdomarna förekommer i belastningsregister och de har generellt en brist på information om olika myndigheter. Gemensamt för de ungdomar som personalen får kontakt med genom det uppsökande arbetet är en gemensam vilja till förändring i livssituationen.

Brist på registeruppgifter kräver mer områdesbaserat uppsök i samverkan med andra aktörer

Uppsökande arbete sker i flera olika verksamheter, med olika fokus och syfte. Den verksamhet som ligger närmast Uppsök Ung Malmö bedrivs inom kommunens aktivitetsansvar (KAA). Skillnader mellan det uppsökande arbetet inom KAA och Uppsök Ung Malmö beskrivs vara att KAA är lagstadgat, men framför allt att uppsökarna inom KAA vet vilka unga ska sökas upp utifrån befintliga register och efter signaler från gymnasieskolor. I relation till KAA beskrivs att Uppsök Ung Malmö därför behöver bedriva ett områdesbaserat fältarbete i högre utsträckning, samt att de har större fokus på nätverksarbete och samarbete med andra aktörer som kan ha kontakt med målgruppen.

Ett uppdrag att arbeta dedikerat med uppsök är avgörande

I Uppsök Ung Malmö beskrivs en framgångsfaktor vara att personalen har ett riktat uppdrag att arbeta med uppsök, till skillnad från andra verksamheter (som t ex KAA) där det uppsökande uppdraget finns som ett komplement till övrigt arbete med målgruppen. Detta resonemang återkommer även i studier om uppsökande arbete, med hänvisning till att det individuella klientarbetet tenderar att ta upp tillgänglig tid hos personalen. Inom Uppsök Ung Malmö har personalen i grunden en tjänst som arbetsmarknadssekreterare, men arbetar dedikerat som uppsökare. Medarbetarna beskriver också att de aktivt sökt sig till projektet för att få möjlighet att utifrån sina respektive professioner arbeta uppsökande mot utsatta ungdomar. Detta kan ses som

---

¹ Enligt MUCF går ungefär en tredjedel av alla uvas inte att spåra i några register eftersom deras aktivitet är okänd. Unga som befinner sig i "okänd aktivitet" kan delas in i två undergrupper. Den ena gruppen är unga som bor med föräldrar, har låg risk för fattigdom och kan istället vara på långa utlandsresor eller arbetar utomlands men är fortfarande skrivna i Sverige. Den andra gruppen har istället låg utbildningsnivå, hög risk för fattigdom och har inte någon kontakt med myndigheter.

² Under perioden 202303-202408 hade Uppsök Ung Malmö arbetat med 332 personer, varav 118 kvinnor (36%) och 214 män (64%).

en viktig aspekt utifrån Shiers (2001) modell för brukarorienterat arbete där en grundläggande nivå tas i personalens kunskaper, engagemang och attityder till att arbeta för ett individualiserat och flexibelt stöd, i detta fall med utgångspunkt i uppsök.

Arbetet kräver en "uppsökskompetens" som utgår från personliga egenskaper och informella kompetenser

Att personal som utför det uppsökande arbetet har en särskild "uppsökskompetens" lyfts av personalen fram som en avgörande framgångsfaktor. I denna kompetens ligger en god kunskap om det offentliga systemet, särskilt den egna kommunens verksamhet och vilket stöd som kan erbjudas. Att även ha kunskap om andra aktörers roll och uppdrag, som t ex Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, beskrivs som centralt.

Vidare beskrivs att det i denna kompetens ingår att ha en förmåga att skapa goda samtal med unga i målgruppen och att finna strategier för att nå ut i det relationella arbetet. Detta går att jämföras med en kartläggning av Socialstyrelsen (2022) som konstaterar att uppsökande fältarbete ofta utgår från personliga egenskaper och verktyg som fältarbetarna själva utformat eller fått genom erfarenhetsbaserad kunskap, snarare än från strukturerade metoder och arbetssätt. Ett bra förhållningssätt och bemötande, liksom motiverande arbete och att göra målgruppen delaktig, lyfts av Socialstyrelsen fram som viktiga aspekter i fältarbetet.

Eftersom det områdesbaserade arbetet återkommer som en avgörande del av det uppsökande arbetet beskrivs en god koppling till olika nätverk i Malmö, inom föreningsliv och etniska grupper, som viktig. Utöver dessa aspekter ses en bred representation i personalgruppen som viktig då personalen relaterar till olika grupper i det uppsökande arbetet.

Olika förutsättningar för relationsskapande arbete i egna lokaler och i offentliga rum

Rummets betydelse för uppsökande arbete har beskrivits i åtskilliga studier och ofta används en uppdelning i *offentliga*, *halvoffentliga* respektive *privata* miljöer. Personalen beskriver att det uppsökande arbetet i Uppsök Ung Malmö i första hand utförs i det offentliga rummet, genom att uppsökarna befinner sig på platser i staden där ungdomar i målgruppen antas befinna sig. Utifrån detta perspektiv bedrivs t ex *drop-in verksamhet* där ungdomar kan komma utan tidsbokning för att få hjälp och stöd på 5 utlokaliserade platser i staden samt *områdesbaserat fältarbete*.

Personalen beskriver att det finns en skillnad i karaktären på drop in-verksamhet och uppsökande fältarbete. Vid drop-in beskrivs att det kommer ungdomar som själva söker sig till uppsökarna, där ungdomarna ställer frågor om vilket stöd de kan få utifrån sin situation. Ungdomarna har då ofta viss information om verksamheten sedan tidigare och samtalet har ett mindre fokus på ett motiverande inslag. Till drop-in beskrivs att det kommer något äldre ungdomar och att de söker sig till verksamheten för att det tidigare har skapats ett förtroende och en kännedom om personalen, inte minst genom det digitala uppsöksarbetet. En viktig del i projektarbetet beskrivs följaktligen vara den digitala närvaro som etablerats genom projektet.

En utlokaliserad verksamhet (dvs nära där ungdomarna finns) som bemannas av personal utan myndighetsutövning beskrivs som en viktig del i att ungdomarna väljer att komma till drop-in. Sammantaget beskrivs detta minska känslan av myndighet och personalen kan erbjuda andra aktiviteter än i den ordinarie offentliga miljön inom i första hand Ung Malmö³.

Ungdomar som fångas upp av det områdesbaserade uppsökande fältarbetet beskrivs ofta vara en ny kontakt för offentliga aktörer. I dessa möten är det annan information som efterfrågas av ungdomarna och denna form av uppsök beskrivs i högre grad utgå från ett motiverande arbete för att få ungdomen att vilja ha en fortsatt kontakt.

Ett arbete som utgår från ett sådant perspektiv beskrivs medföra ett behov av olika metoder för att möta ungdomarna och det är olika grupper av ungdomar som fångas upp av uppsöksarbetet baserat på hur arbetet utförs. Ett exempel är att det beskrivs vara en större andel män som rör sig ute i offentliga rum och då är det följaktligen lättare att få kontakt med dem genom det uppsökande fältarbetet. För att nå kvinnor i målgruppen krävs andra strategier i det uppsökande arbetet, ofta genom samverkan med andra aktörer i uppsökarnas nätverk.

Det uppsökande fältarbetet beskrivs ytterst bygga på kännedom om Malmös stadsområden och det ses som framgångsrikt att bedriva arbetet tillsammans med aktörer som kan bidra till att skapa förtroende och mandat för uppsökarna.

Neutral position som grund för det relationsskapande

I forskning om uppsök lyfts ofta en annorlunda maktposition fram som avgörande, där nyckeln är en frikoppling från den lagstadgade myndighetsutövning andra aktörer som arbetar uppsökande verkar under. Just relationen som skapas, tillsammans med den tillit och förtroende som byggs upp, innebär att de som arbetar uppsökande har andra möjligheter att erbjuda ett anpassat stöd till ungdomarna⁴.

Detta återkommer även i beskrivningar från personalen i Uppsök Ung Malmö om när det uppsökande fältarbetet inte fungerar som tänkt. Situationer som då beskrivs är framför allt då uppsökarna möter unga som inte själva uttryckte att de vill ha kontakt, ofta utifrån att Uppsök Ung Malmö blandas samman med andra fältarbetande⁵ funktioner (inom framför allt socialtjänst). Denna generella utmaning i fältarbete lyfts

---

³ I beskrivningar om uppsökande arbete återkommer att en neutralitet uppstår i kontakten som följd av en ändrad maktdimension, ett förhållande Andersson (2005) beskriver i termer av att: "fältarbetaren är inte en lika laddad vuxenrepresentant". Ofta beskrivs en problematik med misstro hos ungdomar som uppsökarna möter i förhållande till en myndighetsvärld de anser har misslyckats med att möta dem.

⁴ Stigsdotter Ekberg (2010) menar att uppsökande arbete innebär att arbeta enligt en förändrad maktposition. Pedersen (2013) utgår från att uppsökaren behöver inta en annan myndighetsroll där maktrelationen tonas ner.

⁵ En distinktion görs i litteraturen mellan fältarbete och uppsökande arbete. I forskning kring arbete med ungdomar finns en diskussion som utgår från de engelska uttrycken "outreach" och "detached work", vilket motsvarar skillnaden mellan uppsökande arbete och fältarbete. Björn Andersson (2010) beskriver utifrån denna uppdelning uppsök som ett arbete som syftar till att ta kontakt med individer som man inte når med existerande verksamhet med målet om att förmedla kontakt mellan verksamheten och ungdomarna ifråga. Fältarbete innebär att flytta ut offentliga aktörernas arbete till målgruppens arenor.

även upp i en kartläggning av Socialstyrelsen (2022) som summerar att fältarbete ibland befinner sig i gränslandet mot socialtjänstens myndighetsutövning. Detta gränsland beskrivs av personalen i Uppsök Ung Malmö ha en betydelse för utförandet av arbetet, och de beskriver att de ett annat uppdrag än fältassistenter från socialtjänsten (Ungdomsfält Malmö). I detta avseende ses det som en utmaning att uppsökarna inom Uppsök Ung Malmö ses som företrädare för socialtjänsten. Det framgår dock inte av diskussionen vad som skiljer Uppsök Ung Malmö och verksamheter som Ungdomsfält Malmö när det gäller aspekter som t ex anmälningsskyldighet.

Uppsökande arbete med mål att länka vidare till fortsatt stöd via Ung Malmö

Grunden i uppsökande arbete ligger i att få kontakt med individer som av någon anledning inte har en fungerande kontakt med det offentliga systemet, men att etablera kontakt är samtidigt bara det första steget i en längre process.

Ur detta perspektiv är målet för arbetet i Uppsök Ung Malmö är att etablera kontakt med unga som varken arbetar eller studerar och som saknar känd aktivitet. Därefter ska uppsökarna länka vidare en kontakt till (i första hand) Ung Malmö för fortsatt planering. Detta arbete bygger följaktligen på tillgång till arbetsmarknadssekreterare att lämna vidare kontakten till. Detta är i sig en inbyggd utmaning i det uppsökande arbetet eftersom det är en framgångsfaktor i arbetet att uppsökarna kan fånga upp ungdomar och snabbt skriva in dem på Ung Malmö. Ett ändamålsenligt arbete med uppsök inkluderar följaktligen en god samverkan med arbetsmarknadssekreterare som är tänkta att ta över kontakten från uppsökarna.

Att beakta vid framtida implementering av arbetet

Vid workshopen fick personalen i Uppsök Ung Malmö avslutningsvis reflektera över förutsättningar för en framtida implementering av arbetet i ordinarie verksamhet efter projektet avslutas. Ett övergripande tema i resonemangen var att det uppsökande arbetet i projektet kan ses som en generell (universell) insats för unga som varken arbetar eller studerar som idag inte finns inom ordinarie verksamhet. Fokus ligger på att söka upp och öka tillgängligheten till det offentliga systemets stöd för unga som annars inte nås, vilket också ligger i linje med intentionerna i den nya socialtjänstlagen. För att även efter projektets slut kunna bedriva ett ändamålsenligt uppsöksarbete lyftes sedan ett antal olika perspektiv.

Bibehållen flexibilitet genom dedikerade uppdrag kring uppsök

Det sågs som avgörande att uppsökare även efter projektet kan bibehålla den flexibilitet som kännetecknar arbetet inom projektet. Detta innebär att arbetet behöver utföras av uppsökare med ett riktat uppdrag kring uppsök, utan ett parallellt uppdrag att arbeta med individuell planering mot arbete eller studier. Risken som identifieras är att det uppsökande arbetet blir nedprioriterat för uppgifter kopplat till det individinriktade arbetet. Detta ligger också i linje med det uppsökande arbetets natur som är att etablera kontakt med den specifika målgruppen och förmedla kontakt till

ordinarie personal som erbjuder ett specifikt stöd. Ett tydligt tema i dialogen är följaktligen att Uppsök Ung Malmö behöver bibehålla det kontaktskapande uppdraget även efter övergång till ordinarie verksamhet.

Resonemangen hos personalen återspeglas även i slutsatser från Socialstyrelsen (2022) som summerar att uppsökare ofta har andra arbetsuppgifter, vilket innebär att det uppsökande och förebyggande arbetet behöver prioriteras ner till förmån för arbetsuppgifter som på ett tydligare sätt är lagreglerade, exempelvis vad gäller handläggningstider.

Områdesbaserat arbete med ändamålsenlig resurstilldelning

En av de avgörande aspekterna i de uppsökande arbetet har beskrivits vara ett områdesbaserat arbete i Malmös olika stadsområden. För att kunna arbeta med ett stadsövergripande uppsöksarbete beskrivs att det behöver finnas en kontinuitet i arbetet kopplat till samtliga (fem) stadsområden. I ett sådant perspektiv beskrivs att två uppsökare skulle behöva vara knutet till respektive område, i förhållande till att bedriva ett fungerande uppsöksarbete i linje med projektets arbetsmodell. Om det i en framtida resurstillsättning skulle finnas färre personalresurser anses det följaktligen vara nödvändigt att prioritera stadsområden för uppsöksarbetet.

Digital närvaro som grund för uppsöksarbetet

En del av projektarbetet som har lyfts fram som framgångsrikt är den digitala närvaro i sociala medier som etablerats under projektet. Det beskrivs följaktligen att det har varit viktigt med en särskild resurs som kommunikatör under projekttiden. I en implementering efter projektslut beskrivs samtidigt att denna roll skulle kunna övergå till ordinarie funktioner i staden. I beskrivningarna finns dock en koppling till att ett framgångsrikt uppsöksarbete inkluderar att jobba med digital närvaro i förhållande till just uppsök. Det beskrivs således att detta arbete behöver fortgå även i en fortsatt verksamhet, då det fyller en särskilt vikt i arbetet.

Egna lokaler som central för det uppsökande arbetet

De fysiska förutsättningarna för uppsöksarbetet beskrivs vara viktiga att beakta i ett fortsatt arbete och lokalen som arbetet idag utgår från anses vara viktig i flera avseenden. Det handlar dels om en bas för det gemensamma arbetet, men även att det är en plats dit ungdomar lätt kan ta sig. Var lokalen finns och hur den är utformad beskrivs som avgörande då lokalen signalerar en frikoppling från myndighetsutövning inom socialtjänst (och andra aktörer). Lokalen anses även kunna underlätta samarbetet med samverkansaktörer, inte minst Ung Malmö. Sammantaget beskrivs vikten av en plats dit ungdomar lätt kan komma. Idag finns det fem olika lokaler som arbetet bedrivs vid, men det viktigaste beskrivs vara att det finns en fast lokal där personalen kan samlas och som det gemensamma arbetet utgår från.

Samordning av det uppsökande arbetet för att bibehålla utveckling

I diskussionen med personalen poängteras att det behöver finnas en fortsatt samordning av det uppsökande arbetet även efter projektet. Detta utgår t ex från att

analys och utvärdering av förutsättningar för arbetet samt former för strukturerad utveckling kopplat till uppsök behöver finnas även efter projektets slut.

Tidigare studier kring uppsökande arbete har belyst förtjänsterna med en sammanhållande struktur för utvecklingen av uppsök – inte minst när det gäller att synliggöra och kommunicera metodologiska utgångspunkter bakom det uppsökande arbetet. I en vidareföring av arbetet efter projektslut anses det viktigt att det fortsatt finns en samordnare kring det uppsökande arbetet, med uppdrag att hålla samman ett fortsatt utvecklingsarbete.

Referenser

Andersson, B (2005) "Fältarbete – en brokig kontinuitet". I: Ander, B m fl (red.) *Möten i mellanrummet. Socialt förebyggande arbete med ungdomar*. Stockholm: Gothia.

Andersson, B (2010) *Erfarenheter av uppsökande arbete med vuxna och unga vuxna. En rapport baserad på fem forskningscirkelklar om uppsökande arbete*. FoU i Väst. Rapport 6:2010.

Pedersen, H (2013) "Den mytiske utekontakten – forebyggingsfeltets sjarlatan?" I: *Rusfag* 1/2013, 99–110. <http://www.borgestadklinikken.no/les/Utekontakten.pdf>.

Shier, H. (2001). Pathways to Participation: Openings, Opportunities and Obligations. A New Model for Enhancing Children ´s Participation in Decision-making, in line with Article 12.1 of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *Children & Society*. Vol 15 pp 107–117.

Socialstyrelsen (2022) *Socialt fältarbete med barn och unga. Kartläggning av uppsökande och förebyggande socialt fältarbete i kommunal regi*.

Socialstyrelsen (2024) *Ny socialtjänstlag 2025 – förberedelser och förändringar*. <https://www.socialstyrelsen.se/aktuellt/ny-socialtjanstlag-2025--forberedelser-och-forandringar/>

Stigsdotter Ekberg, M. (2010). *Dom kallar oss värstingar. Om ungas lärande i mötet med skola, socialtjänst och polis*. Växjö: Linnaeus University Press.